

Nismo glasni le v intervjujih, a smo pogosto preslišani

Jernej Štromajer S predsednikom konference Socialnih demokratov o tem, kakšne barve, vonja in okusa je stranka Kakšen program in namen imajo

Z Jernejem Štromajerem, predsednikom konference Socialnih demokratov, najvišjega organa stranke med dvema kongresoma, smo se pogovarjali o tem, kaj je ta koalicija dosegla in česa ni, pa tudi kakšno vlogo so pri tem igrali Socialni demokrati. Katero smer si bodo zastavili pred prihodnjimi parlamentarnimi volitvami? Osemindesetletni kodni znanosti s področja ameriških študij je seveda odgovarjal tudi na zadnje kritike, ki so se pojavile glede njega in stranke.

BARBARA ERŽEN

Stranka SD je večkrat deležna očitka, da ste le še zapolitizirana agencija članov – tudi vi ste se pred kratkim zapolizili na zunanem ministrstvu, ki ga vodi nekdanji predsednica SD. Že pred nekaj meseci sem se prijavil na javni razpis za delovno mesto na področju kulture in znanstvene diplomacije. Zakaj? Pred skoraj petnajstimi leti sem opravil pripravništvo na slovenskem veleposlaništvu v Washingtonu in v času doktorskega študija sem kot Fulbrightov študent od študijske leto preživel v Združenih državah Amerike, bil sem tudi državni sekretar za znanost. Prijava na ta razpis je bila priložnost, da se vrnem na področje mednarodnih odnosov in znanosti, ki sta mi blizu.

Je bilo to na novo ustvarjeno delovno mesto?
Bilo je novo razpisano delovno mesto, ker je na novo ustvarjeno

sektor za področje kulturne in znanstvene diplomacije. To je sicer področje, s katerim se ukvarja čedalje več držav, saj gre v zvezi z mehke moči za izjemno pomembno orodje namajne politike. Na javni razpis se je prijavilo kar nekaj ljudi in imeli smo tako ustni kot pisni preskus, ki sem ga pisal najboljše, zato verjamem, da članska izkaznica pri moji zaposlitvi ni igrala vloge.

Če odgovorim le na očitke stranke kot zapolitizirane agencije, pa bi rekel, da smo Socialni demokrati stranka z jasno vizijo in programom, identiteto ter tradicijo. In če bi kdo v njej videl le zapolitizirano priložnost, bi veliko hitreje in lažje uspel v kakšni od vsakokratnih strank novih obrazov.

Ste s tem ciljani na Gibanje Svobode?

Ne, to ni letelo na nobeno specifično politično stranko.

Odnos med Svobodo in SD je ves čas mandata buren, dodatno pa so ga zaostriše še debate glede obrambnih izdatkov – boste držali do konca?
Vse stranke koalicije smo zavezane koalicijskemu sporazumu. To je tisti dogovor, na katerem koalicija stoji. Socialni demokrati smo jasno povedali, da si želimo končati mandat in da se koalicijski sporazum v največji možni meri implementira. Nato pa si želimo, da ta koalicija pridobi nov mandat – z večjo uravnoteženostjo med strankami in okrepjeno vlogo

Če bi kdo v stranki videl le zaposlitveno priložnost, bi veliko hitreje in lažje uspel v kakšni od vsakokratnih strank novih obrazov.

SD, da bomo po volitvah lahko z večjim socialdemokratskim doprinosom sodelovali pri vodenju vlade in izvajanju politik.

Kje ste najmanj zadovoljni z implementiranimi zavezami?
Socialni demokrati tudi sami vodimo pregled oziroma sledimo ključnim reformam in na eni od zadnjih konferenc stranke smo na štirih področjih identificirali, kje bi si želili napredek ...

Poznamo ta dokument, a zdi se bolj ali manj le piar, namenjen diferenciaciji znotraj koalicije.

Ce povemo, da si želimo skrajšanje čakalnih dob v zdravstvu in povečanje dostopnosti do osebnega zdravnika, to ni piar. To je zaveza, ki jo je ta koalicija dala javnosti in sama sebi. Povedali smo tudi že, da si želimo davčno reformo, v kateri bi se zabralemo delo, delavski in srednji razred, ter se ustrezno primerljivo obdavčilo premoženje. To so politike, ki jih Socialni demokrati zagovarjamo že zelo dolgo.

Res je, da nismo imeli ustrezne moči in v končni fazi volitve

podpore, da bi jih sami izvajali. Jih pa izvajamo skupaj s koalicijo. Želimo pomagati in prizadevamo si za dosego ciljev, o katerih smo se skupaj dogovorili. Namen omenjenega dokumenta zato ni bil piar, ampak leto dni pred koncem mandata prepoznati prioritete, ki potrebujejo dodaten pospelek in fokus koalicije.

Ostaniva še malo pri burnem obrambnem dogajanju, predsednik stranke Matjaž Han je takrat, ko je prišel k predsedniku vlade na ta mini koalicijski dogovor, rekel, da ga predsednik vlade nikakor ne more prepričati, sedla je vala podpora posvetovalnemu referendumu, nato pa ste z vzdržanjem omogočili njegov preživetje. Zakaj vala stališa niso vzdržala več kot dva tedna?

Jasno smo opozorili, da je pet odstotkov BDP za obrambo delež, ki nima ne resnega družbenega konsenza, ne absorpcijske sposobnosti in ne virov, ki ne bi ogrozili drugih za državo in družbo vitalnih področij. Niti se o njem nismo ustrezno pogovorili, ne v koaliciji in ne v družbi. Gre za izjemno veliko denarja. A hkrati je nato celotna zadeva eskalirala tako, da smo se pogovarjali o članstvu v Nato, pri čemer sam ne vidim neposredne korelacije.

Ce predlagal referendum o Natu, ga predlagal, ker si želim v Nata, ne pa zato, da bi ostal. To hitro lahko postane zelo spolek teren, sploh glede na trenutne geopolitične razmere. Čeč noč se ti lahko zgodi brežec.

V tej točki so tudi sindikati zelo dobro opozorili, da ne potrebujemo le odgovorov, kam bo šel denar, ampak tudi, kako ga bomo zagotovili. Verjamem, da bomo odgovore in ta vprašanja na koncu dobili tudi pri proračunskih dokumentih.

V podmladiku Svobode vam in vašemu predsedniku odidejo, da ste glasni samo v intervjujih, ne pa tudi znotraj koalicije – Boste podprli predlog, ki ga je vložila NSI za razbremenitev t. i. normiranih espejzev in ki ga je vsaj v intervjuju zagovarjal Han?
Nismo glasni samo v intervjujih, ja pa ren, da se nas kaj v javnosti žal ne sliši toliko kot tega drugega. Kar se predloga NSI tiče, pa tako kot vsakega bomo tudi tega preučili in pravočasno sprejeli odločitev, ko bo zadeva na dnevnem redu.

Če bomo vodili vlado, bomo zagotovo poskušali voditi tudi ministrstvo za finance.

Trenutno, ko se pogovarjamo, lahko na oglašnih panojih beremo naročene opomnike, da ste pred zadnjimi parlamentarnimi volitvami obljubljali, da boste uredili 30 dni do specialista. Kako jih sami dojemate?

Žal je o tem zdaj veliko več govora, kot je bilo pred volitvami, pri čemer pustimo to, kako je sferično zdaj interpretirano v javnosti. Za nas je to predvsem zaveza za večjo dostopnost zdravnika. Obstajajo sicer zasebne zavarovalnice, ki tovrstne časovne okvirje celo omogočajo, a seveda le za tiste, ki imajo nekaj več denarja. Zato je pomembno, da se delajo premiki v smeri krepitve dostopnosti javnega zdravnika.

In tukaj se morajo še videti rezultati iz sprejetih reform. Žal smo na tem področju izgubili prvo leto mandata zaradi ministra, ki ga danes ni več v pisarni. In to je praznoprav najboljši del mandata za sprejemanje sprememb. Če bi jih sprejemali takrat, bi se danes že lahko videli rezultati iz večji dostopnosti do osebnega zdravnika in krajših čakalnih vrst.

Vas ne skrbi, da ob spremembah metodologije oziroma neobjavljanju vseh podatkov javnost praznoprav ne ve, kakšne so trenutno čakalne vrste?
Sam nimam dobrega vpogleda v točno metodologijo. Za Socialne demokrater, ki zagovarjamo močno socialno državo, pa zdravstvo poleg izobstva predstavlja sploh enega izmed ključnih družbenih področij, in si prav tu kaže največja solidarnost. To namreč odloča o elementarnih možnostih ljudi, ki morajo biti v družbi urejene na solidarn način, ne pa biti odvisne od debeline denarice.

S predvolilnimi obljubami je pa tako, da če so preveč splošne, ti rečejo, da morai biti bolj konkretni, če si preveč konkretni, potem ugotovljajo, pri kateri pikli in vejeji je težava, pravi Jernej Štromajer. FOTO BLAŽ SAMEC

doprinesemo. Upam in verjamem, da bomo imeli tudi v prihodnje še priložnost dodatno prispevati na tem področju.

Bo fokus tudi tokratne volilne kampanje torej spet zdravstvo?
Zdravstvo kot eden od najpomembnejših družbenih področij je zagotovo nekaj, čemur se v volilni kampanji ne bomo mogli izogniti. A za vprašanja, kakšen bo slogan in kaj točno bo pisalo v programu pred volitvami, je še prezgodaj – s člani in svojimi strokovnimi sveti moramo pred tem opraviti še široko debato. A temeljni razvojni programi do leta 2030 v stranki že imamo in v njem smo pokrili vse družbene sfere in predvideli tudi krize, ko se bodo dogajale velike spremembe.

Ce pa poskušam zajeti duha časa in pri tem predoključim izzase iz preteklosti, bi rekel, da so ključne teme krul, mir in inovacije. S krulhom razumem broj proti draginji in čedalje dražjemu življenjskemu standardu, vključno z nedostopnostjo stanovanj. Ko govorim o miru, ne govorim le o končanju oboroženih spopadov, ki so najino potrebnih, pač pa tudi o končanju trgovinskih vojev, ki škodijo vsem – vključno z zadnjo kapitulacijo Ursule von der Leyen pri Donaldu Trumpu. In inovacije: Slovenija mora vlagati v raziskave in razvoj, postati mora tudi bolj inovativna družba z vidika ustvarjanja višje dodane vrednosti v gospodarstvu in novih modelov dela in participacije, kot je na primer udeležba delavcev pri dobičku. Ni pa pomembno le, kaj bomo naredili, ampak tudi dogovor, kako bomo to naredili. Nujno je družbeno soglasje oziroma socialni sporazum s socialnimi partnerji.

Ze omenjeni deseterletni socialni sporazumi o razvojnih vprašanjih je nekaj, kar bi si Socialni demokrater želeli sprejeti skupaj s socialnimi partnerji ter tudi civilno družbo in seveda da bi pri tem tudi politika našla skupni jezik.

V tem mandatu smo večkrat videli, da so spremembe, ki so bile dogovorjene na ekonomsko-socialnem svetu, potem deluje nasprotovanja iz strani deležnikov. So takšni pogojevi in dogovori še smiselni?
Alternativa dogovoru je konflikt. To pa je slaba rešitev od dogovora in kot socialni demokrat ne morem biti je za socialno državo, ampak tudi za družbeno pravo. Želim si, da bi se o izzvitih leta 2025 dogovarjali za mizo vsak s svojimi argumenti, vrednotami in cilji, ne pa s konfliktom. Če smo v tem socialni demokrater dobi, je to, da iščemo rešitve s socialnim dialogom; in pri tem bomo vztrajali, četudi je to težji pot. Kot je povedal že legendarni Nejc Zaplotnik, je past včasih pomembnejša od cilja.

Je to vse, kar je še ostalo od socialne demokracije – se je vsebinsko izpraznila?
Socialna demokracija je s tretjo postjo po mojem prepričanju zašla na napačno stran.

A od tega sta že skoraj dve desetletji v Sloveniji, po Evropi le več. Se le kar ni pobrala?
Škoda, ki jo je naredila tretja pot, že danes tako ali drugače povzroča težave, in z njenimi posledicami živimo še danes, pa naj bo to v Nemčiji SDP v Veliki Britaniji Labouristi ali ameriški demokrater. Povzročila je veliko nezaupeanje v socialdemokratske ideje, ker so v njem

imenu preveč popuščali interesom kapitala, privolili v neoliberalno doktrino ter zašli na napačno stran razrednega spektra in tako pozabili na svojo temeljno vrednoto. To je, da zagovarjamo tiste, ki živijo od svojega dela in plače, ter se trudimo za izboljšanje njihovega položaja.

In če se zdaj spet vrnem h gradnikom, ki so ključni za socialdemokratsko družbo, lahko ponovno govorim o krulhu, miru in inovacijah. Ljudi, ki živijo od svojega dela, zadevajo trgovinske vojne, ker dvigajo še tako drage cene na poljaci, delajo stanovanja še bolj nedostopna ...

Vlada Roberta Goloba se je enkrat že poskusila spopasti z draginjo, precej neuspešno, če spomnim na popisovanje cen izdelkov.
Draginja, s katero smo soočeni, ni posledica ene vlade, draginja je posledica podnadržave energentov zaradi ruske agresije v Ukraini. Lahko pa povem, da če bi vlado vodili Socialni demokrater, ne bi potrebovali kozmičnega denja, da bi uskladili višino socialnih transferjev.

Se boste v naslednjem mandatu, če vam bo omogočena ta možnost, potegovali za resorje, ki naslavlajo te probleme?
Če bomo vodili vlado, bomo zagotovo poskušali voditi tudi ministrstvo za finance. Če je to vaša vprašanje.

Kaj pa če se pogovarjajo o bolj realističnih scenarijih?
Na hipotetična vprašanja lahko dam le hipotetične odgovore. A vsaka stranka gre na volitve, da doseže najboljši možni rezultat. Seveda pa volitvi ne sledi ponedeljek in Socialni demokrater bomo naredili vse, kar lahko, da implementiramo tiste politike, ki so za nas pomembne, z neposrednim izvajanjem ali prek koalicijskega sporazuma. To odločite vs sprejemanje na organih stranke, zato bi bilo o njih prehitro govoriti. Vendarle smo demokrater na stranka.

Predsednik Matjaž Han je rekel, da avtorste Vladimirju Prebilcu, nekdanjemu članu, ki ustanavlja novo stranko, ne boste gradili. Je bila to napoved, da pakta o nenadnanju na levem polju tokrat v času kampanje ne bo?

Socialni demokrater si moramo na teli volitvah ukvarjati predvsem s svojim programom, vizijo in ljudmi. Mi smo stranka, ki si svojih kandidat in kandidatov ni treba iskati s javnimi pozivi in čez noč. Imamo razveto mrežo občinskih svetnikov, županov, podžupanov, aktivistov, članov podmladka ... In mi moramo staviti nase, na svoje ideje, znanje in ljudi, da tako dosežemo najboljši možni rezultat. Vsa druga preigravanja se mi ne zdijo produktivna.

Ste predsedniški konference, ki potrjuje vstop v koalicijo. Če bo na mizi opolje koalicije, na katero namigujejo Logar, Prebilc in Vrtovec ter odločuje tudi SD, boste predlagali, da takšen predlog podprete?

Predlog ne damaj jaz, ampak jih sprejema predsedstvo. Predsednik Konference SD je le prvi med enakimi, med stotimi ljudmi, ki sestavljajo ta organ. A cilj Socialnih demokratov po naslednjih volitvah je jasno ponoviti mandat s koalicijo. To je predsednik stranke že večkrat povedal. Si ne vedno želimo večje uravnoteženosti med strankami, je močnejši socialdemokratski glas in še več socialdemokratskih politik. Da bi ta koalicija ponovila ta mandat, pa mora izpolniti pričakovanja ljudi, implementirati koalicijski sporazum; le na takšen način bomo dobili njihovo zaupanje za naslednjeje.